

ÖNSÖZ

Yirmi birinci yüzyılı bilgi teknolojisi çağı olarak adlandırmak ne kadar yerindeyse insan hakları çağı olarak adlandırmak da o kadar doğru olacaktır. İnsan haklarına saygı artık ülkelerin uygarlık düzeylerinin en belirgin ölçütü haline gelmiştir. İnsan hakları mücadelesinin temelini insan onurunun korunması oluşturmaktadır. İnsan haklarını ulusal sınırların ötesine taşıyıp evrenselleştiren, bu hakları vazgeçilmez ve devredilmez kılan da yine insan onurudur. Din, dil, ırk ve siyasi görüş ayrımı olmaksızın her insan aynı temel haklara ve özgürlüklere sahiptir.

Küreselleşen dünyada insan hakları devletlerin iç meselesi olmaktan çıkmıştır. Artık hiçbir devlet ben kendi sınırlarım içerisinde istediğim ihlalleri yaparım diyememektedir. Uluslararası ilişkilerde insani müdahaleler yaygınlaşmaktadır. Ancak tam da bu noktada insan hakları mücadelesi dış politikada bir pazarlık malzemesi olarak kullanılma gibi çok büyük bir tehlikeyle karşı karşıyadır. Bu kutsal mücadeleyi ulusal çıkarları gerçekleştirmek ve bazı devletlere karşı araç olarak kullanmak, insan hakları olgusuna yapılabilecek en büyük ihanet olsa gerektir.

İnsan hakları, son yıllarda ülkemizin iç ve dış politikasındaki en önemli kavramlarından biri haline gelmiştir. Amaç her vatandaşımızın insan olmaktan kaynaklanan temel hak ve hürriyetleri yaşayabilmesidir. Kamuoyu ve sivil toplum örgütleri insan hakları mücadelesinde büyük mesafe kat etmiştir. Buna bağlı olarak kamu kurumları da bu yarışta geri kalmama çabası içerisinde. Bu bağlamda Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun faaliyetleri dikkate değerdir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu 5 Aralık 1990 tarihinde kabul edilen 3686 sayılı kanunla kurulmuştur. Komisyonun 25 üyesi vardır ve bu üyelikler siyasi parti gruplarıyla bağımsızların Meclis'teki temsil oranına göre dağıtılmıştır. Komisyon üyeleri siyasi parti ayrımı gözetmeksizin uyum içerisinde çalışmaktadır. 3686 Sayılı Kanunun 4 üncü maddesi Komisyonun görevlerini "uluslararası alanda genel kabul gören insan hakları konusundaki gelişmeleri izlemek, Türkiye'nin insan hakları alanında taraf olduğu uluslararası antlaşmalarla Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve diğer milli mevzuat ve uygulamalar arasında uyum sağlamak amacıyla yapılması gereken değişiklikleri tespit etmek ve bu amaçla yasal düzenlemeler önermek, Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarının gündemindeki konular hakkında, istem üzerine görüş ve öneri bildirmek, Türkiye'nin insan hakları uygulamalarının, taraf olduğu uluslararası antlaşmalara, Anayasa ve Kanunlara uygunluğunu incelemek ve bu amaçla, araştırmalar yapmak, bu konularda iyileştirmeler, çözümler önermek, İnsan haklarının ihlale uğradığına dair iddialar ile ilgili başvuruları incelemek veya gerekli gördüğü hallerde ilgili mercilere iletmek, gerektiğinde dış ülkelerdeki insan hakları ihlallerini incelemek ve bu ihlalleri o ülke parlamenterlerinin dikkatlerine doğrudan veya mevcut parlamenter forumlar aracılığıyla sunmak, her yıl yapılan çalışmalarını, elde edilen sonuçları, yurtiçi ve dışında İnsan Haklarına saygı ve uygulamaları kapsayan bir rapor hazırlamak" olarak tanımlamıştır.

Komisyon "görevleri ile ilgili olarak, Bakanlıklarla Genel ve Katma Bütçeli Dairelerden, mahalli idarelerden, muhtarlıklardan, üniversitelerden ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlardan bilgi istemek ve buralarda inceleme yapmak, ilgililerini çağırıp bilgi almak yetkisine sahiptir. Komisyon, gerekli gördüğünde uygun bulacağı uzmanların bilgilerine başvurabilir ve Ankara dışında da çalışabilir."

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun en önemli faaliyetlerinden birisi denetim çalışmalarıdır. Kuruluşundan bugüne kadar İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu her türlü insan hakkı ihlali iddiasının takipçisi olmuştur. Bu bağlamda komisyona dilekçe ile yapılan bireysel başvurular takip edilip sonuçlandırılmaktadır. Zaman zaman alt komisyonlar

kurularak iddialar yerinde incelenmiştir, hazırlanan raporlar Meclis Başkanlığına ve gereği için ilgili bakanlıklara gönderilmiştir.

Komisyon insan hakları mücadelesini uluslararası baskının bir gereği olarak değil her vatandaşımızın bu haklara layık olduğu düşüncesiyle yürütmektedir. Bu çerçevede zaman zaman birtakım devletlerin bu kavramı istismar etme çabaları olmaktadır. Komisyonumuz insan hakları konusundaki eksiklerin giderilmesi ve yapıcı yeni adımların atılması için her türlü eleştiri ve işbirliğine açıktır.

İnsan hakları bir kültürdür. İnsan hakları bir birikimdir. Bu mücadele sadece Parlatentonun bir komisyonunun, bir Devlet Bakanlığı veya bağılı kurulunun veya birkaç sivil toplum örgütünün mücadelesi değildir. Bu mücadele daha güzel bir Türkiye için her bir bireyin katkıda bulunması gereken bir mücadeledir.

Türkiye'nin insan hakları sorunları mevzuattan çok uygulamadan kaynaklanmaktadır. Uygulamanın düzelmesi de insan hakları eğitimiyle olacaktır. Komisyona gelen dilekçelerden edindiğimiz izlenim, insanlarımızın hak ve özgürlükleri konusunda yeterince bilgi sahibi olmadığıdır. Temel İnsan Hakları Metinleri kitabını çıkarmaktaki ana amaçlardan birisi temel hak ve özgürlüklerin uluslararası standartları konusundaki bilinci arttırmaktır. Bu kitap herhangi bir vatandaş için olduğu kadar, yasa koyucular ve uygulayıcılar için de bir referans kaynak olacaktır.

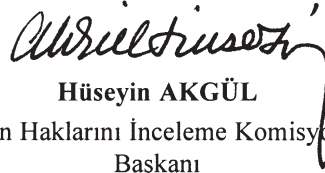
Bu kitapta Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı tarafından kabul edilen temel insan hakları belgelerine yer verilmiştir. Bu belgeler uzun uğraşlar sonucu ortaya çıkmış olup üzerinde uzlaşmaya varılan asgari standartlardır. Esas olan bu metinlerdeki hak ve özgürlüklerin ötesine geçebilmektir.

10 Aralık Dünya İnsan Hakları gününde böyle bir çalışmayı kamuoyunun dikkatine sunmaktaki amaç insan hakları eğitime katkıda bulunarak ihlallerinin azalmasına vesile olmaktadır. Bugün herkesi insan hakları mücadelesine katkıda bulunmaya davet ediyoruz. Türkiyemiz parlamentosuyla, kamu kurum ve kuruluşlarıyla, sivil toplum örgütleriyle, meslek odalarıyla, sendikalarıyla, basınıyla ve her bir bireyiyle bir insan hakları atağına kalkmıştır.

Türkiye demokrasi ve insan haklarına inanan dinamik bir gençlik yetiştirmektedir. Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyetini emanet ettiği bu gençlik 2000'li yıllarda Türk toplumunun lokomotifi olacaktır. Ve Türkiye 2000'li yıllarda insan hakları alanında mevcut sorunlarını ve sıkıntılarını büyük ölçüde gerilerde bırakmış olarak yoluna devam edecektir.

Başta İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu uzmanları İrfan Neziroğlu ve Ercan Durdular olmak üzere, Komisyon çalışanları ile TBMM Basımevi Müdürlüğü personeline emekleri için teşekkür ederim. Dileğimiz bu çalışmanın ülkemizdeki insan hakları mücadelesinin uluslararası kabul görmüş temel ilkeler rehberliğinde yürütülmesine katkıda bulunmasıdır.

10 Aralık 2001

Hüseyin AKGÜL

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu
Başkanı
Manisa Milletvekili